

Aplikovaná psychologie výchovy a vzdělávání

PSY261

PSYCHOLOGIE (program FSS, bakalářské studium)

Fakulta sociálních studií MU

2015

Základní charakteristika

Cílem kurzu je doplnit teoretické znalosti z oblasti psychologie výchovy a vzdělávání (PSY110) o praktickou (sebe)zkušenost a dovednost. Rámec celého kurzu udává téma inkluzivního vzdělávání a integrace žáků s postižením, znevýhodněním či jinými specifickými potřebami v rámci běžných škol. Studenti budou v průběhu prvních tří seminářů připraveni na výjezd do ZŠ, které navštíví v kontextu projektu Mapa férových škol, kde následně uplatní získané znalosti a dovednosti.

Jednotlivé semináře budou zaměřeny na tyto oblasti:

1. V prvních několika minutách úvodního semináře bude stručně představen rámec předmětu (harmonogram, cíle, organizační záležitosti, forma ukončení kurzu, rozdělení do pracovních skupin apod.). Následně seminář praktickým způsobem nastíní vedení poradenského rozhovoru. Poukáže na prvky komunikace, které rozhovor podporují nebo naopak plynulé konverzaci brání. Okrajově se pak dotkne práce s náročnými klienty a řešení vybraných situací.
2. V rámci tohoto semináře představí projekt Mapa férových škol jeho koordinátorka Veronika Lapšanská. Nastíní organizační záležitosti spojené s oslovením a návštěvou škol a zodpoví případné dotazy. Šárka Portešová doplní tyto organizační záležitosti o odborný kontext a etické zásady. Poté vystoupí Josef Lukas, který představí koncept inkluzivního vzdělávání. Tento koncept, který souvisí s otevřeností škol, poukazuje na snahu ponechat co největší počet dětí v tzv. hlavním vzdělávacím proudu a nastavit podmínky škol tak, aby byly respektovány individuální odlišnosti všech žáků. Dále bude řešena např. otázka rozdílu mezi integrací a inkluzí či problematika možného „měření“ inkluze.
3. **Pozor, jako přípravu na seminář je nutné prostudovat dva příložené texty.** Cílem tohoto semináře je nabídnout účastníkům možný teoretický rámec pro pozorování interakcí mezi učitelem a žáky, který budou moci využít při své návštěvě školy. V rámci tohoto obecného rámce pak bude představena konkrétní metoda VTI (Video Trénink Interakcí). Studenti tak získají praktickou představu o využití „pomáhající kamery“ při řešení obtíží v komunikaci mezi učitelem a žákem nebo rodičem a dítětem.
4. Seminář se nekoná. Na toto období je plánován výjezd studentů ve vytvořených skupinkách do předem vytipovaných škol, kde budou probíhat rozhovory, pozorování apod., a následné zpracování získaných informací do prezentace a zprávy pro Mapu férových škol.
5. V rámci tohoto semináře bude probíhat prezentace prvních pěti skupin studentů a zprostředkování jejich zkušeností z navštívených škol, získaných informací a názorů. V případě času bude probíhat diskuse nad prezentacemi.
6. V posledním semináři formou prezentace představí své zkušenosti ze škol zbylé studentské skupiny, které budou v případě času doplněny diskusí.

Určeno: Bakalářské studium jednooborové psychologie

Garant: Doc. PhDr. Šárka Portešová, Ph.D. - portes@fss.muni.cz

Vyučující (v abecedním pořadí):

PhDr. Kateřina Bartošová, Ph.D. - 144972@mail.muni.cz

PhDr. Michal Čerňák, Ph.D. - 75548@mail.muni.cz

Mgr. Michal Jabůrek - jaburek@fss.muni.cz

Mgr. Veronika Lapšanská - 363669@mail.muni.cz

PhDr. Josef Lukas, Ph.D. - pepca@mail.muni.cz

Doc. PhDr. Šárka Portešová, Ph.D. - portes@fss.muni.cz

Mgr. Milan Růžička - ruzickam@mail.muni.cz

Organizační zajištění:

Průběh seminářů, ukončení apod. - Mgr. Michal Jabůrek - jaburek@fss.muni.cz

Mapa férových škol (např. oslovování škol apod.) - Mgr. Veronika Lapšanská - 363669@mail.muni.cz

Zaznamenání pracovních skupin a oslovených škol

Studenti utvoří celkem 10 pracovních skupin (po 3-4 osobách) a zaznamenají jejich složení v tabulce na následujícím odkazu - <http://1url.cz/TI8B>

Na stejném odkazu budou studenti později zaznamenávat oslovené školy a jejich (ať už pozitivní či negativní) reakce. Před oslovením školy studenti vždy zkontrolují daný odkaz, aby zjistili, zda již daná škola nebyla oslovena jinou skupinou. Cílem je zabránit frustraci vedení škol z toho, že je v pravidelných intervalech oslovují různé skupinky studentů z FSS :) Systém blíže vysvětlí Veronika Lapšanská na semináři č. 2.

Časové rozvržení kurzu

- každý lichý čtvrtek (26.2., 12.3., 26.3., 9.4., 23.4., 7.5.)
- 13:30-15:00
- Učebna P21

Termín	Vyučující	Téma
26.2.	Mgr. Michal Jabůrek	Organizační záležitosti
	PhDr. Kateřina Bartošová, Ph.D.	Vedení rozhovoru
12.3.	Mgr. Veronika Lapšanská; Doc. PhDr. Šárka Portešová, Ph.D.	Představení projektu Mapa férových škol
	PhDr. Josef Lukas, Ph.D.	Inkluze ve školní praxi
26.3.	Mgr. Milan Růžička	Práce s pomáhající kamerou v poradenství – metoda VTI
9.4.	Seminář se nekoná	Samostatná aktivita studentů (sběr informací ve školách a jejich zpracování)
23.4.	Doc. PhDr. Šárka Portešová, Ph.D. a další	Prezentace studentských projektů, zhodnocení praxe na ZŠ (skupina 1-5)
7.5.	Doc. PhDr. Šárka Portešová, Ph.D. a další	Prezentace studentských projektů, zhodnocení praxe na ZŠ (skupina 6-10)

Požadavky na ukončení kurzu

- docházka (povolená absence max. na 1 semináři)
- prezentace na semináři charakterizující vlastní kontakt se školou a získané informace (30 % z hodnocení, 1-30 bodů)
- příběh pro Mapu férových škol (30 % z hodnocení, 1-30 bodů)
- test (40 % z hodnocení, 1-40 bodů)

Hodnocení:

A – 100-90 bodů

B – 89-80 bodů

C – 79-70 bodů

D – 69-60 bodů

E – 59-50 bodů

Prezentace:

- 10-15 minutová skupinová prezentace zachycující vlastní kontakt se školou a především získané informace
- Při tvorbě prezentace (a také při prezentování samotném) berte v potaz, že je určena odborníkům - Vaším kolegům, nikoli laikům. Tomu by měl být přizpůsoben jazyk (spisovně a terminologicky správné formulace) i obsah prezentace. Ačkoliv je dobré vzbudit zájem a pozornost publika, cílem není pobavit, ale spíše vést k zamýšlení nad výhodami či nevýhodami napříč různými formami integrace dětí. Oceněna bude schopnost pozorování situace ve škole, zejména interakce žák - učitel, žák - spolužáci, schopnost reflektovat, formulovat a zhodnotit vhodné i nevhodné přístupy v dané škole a konfrontovat je s odbornými prameny.
- Možné body prezentace pro inspiraci:
 - Úvodní stručné informace - o jakého žáka se jedná, jak se na školu dostal apod.
 - Přípravy na příchod žáka - jak se připravovala škola, jak se připravovala třída...
 - Skutečný příchod - co z příprav ne/vyšlo, jak byl žák přijat kolektivem...
 - Aktuální situace - závěry z rozhovorů, z pozorování...
 - Plán - jaké jsou další plány?
 - Zhodnocení, vlastní stanovisko, zasazení do kontextu, konfrontace s odbornými prameny, navržení jiných možných postupů...
 - Napříč jednotlivými body - srovnání objektivního a subjektivního (např. pozorování oproti rozhovorům), srovnání různých pohledů (např. žák, spolužák, rodič, učitel, ředitel, vlastní pohled) apod.
- Kritéria hodnocení prezentace:
 - Formální stránka prezentace - např. přehlednost, vhodné formulace, uvedení citačních zdrojů, bude-li z nějakých čerpáno...
 - Projev přednášejících - např. jazyková úroveň, dodržení časového limitu...
 - Obsahová stránka - např. komplexnost zpracování (srovnání více různých pohledů a přístupů), relevantnost uvedených informací, vlastní invence...
 - Odborná stránka - např. dodržení etických principů a citlivého přístupu, způsob provedení rozhovorů či pozorování...

Příběh pro Mapu férových škol:

- V rámci skupiny vytvořit příběh pro Mapu férových škol v rámci cca 1 normostrany
- Inspirace a přibližná podoba viz <http://www.mapaferovychskol.cz/uvod>
- Stejně jako u prezentace myslíte při psaní příběhu na svoje cílové publikum, pro které jsou příběhy určeny. V tomto případě se jedná hlavně o rodiče, případně učitele z jiných základních škol, proto bude přínosné, pokud se budete snažit o silné personalizování příběhu. V rámci příběhu byste měli zohlednit minimálně následující body, které se do velké míry shodují s body prezentace. Vaší kreativité se však meze nekladou, takže určitě můžete zahrnout i další tematické oblasti.
 - úvod - ve stručnosti, o jaké se jedná dítě, jak se do školy dostalo
 - přípravy - tzn., jak se škola připravovala (technické vybavení školy), jak se chystali vyučující, jak byl na příchod připravován zbytek třídy?
 - problémy - co z plánu nevyšlo, jak se to snažili vyřešit, co se osvědčilo jako vhodné řešení, co naopak ne?
 - třídní kolektiv - jaká byly reakce spolužáků na začátku? Jak se třída dohromady postupně sžila? Kdy se objevovaly problémy a jaké? Jak se řešily?
 - škola - Co plánuje škola dál? Jak hodnotí dosavadní fungování?
- Kritéria hodnocení příběhu:
 - Formální stránka - např. bez pravopisných chyb, nebanální formulace, přizpůsobení textu širšímu publiku (rodiče, učitelé...) atd.
 - Obsahová stránka - zachycení minimálně výše uvedených tematických bodů

Test:

- Znalostní test z několika kapitol knihy LECHTA, Viktor a kolektiv. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010. 435 s. ISBN 97-8807-3676-797.
- Konkrétně se jedná o kapitoly č. 1 (Inkluzivní pedagogika – základní vymezení) a 2 (Proměny paradigmatu – od segregace k inkluzi), další kapitoly budou určeny na semináři dle konkrétních problémů dětí, které studenti ve školách navštíví.

Literatura

Základní zdroj:

- LECHTA, Viktor a kolektiv. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010. 435 s. ISBN 97-8807-3676-797.

Texty v rámci semináře č. 3 - viz studijní materiály předmětu

- povinná příprava - 2 české texty
 - Principy úspěšné komunikace
 - VTI - úvod do metody
- doporučená příprava - Fukkink, R. G. (2008). Video feedback in widescreen: A meta-analysis of family programs. *Clinical Psychology Review*, 28(6), 904-916.

Rozšiřující literatura:

- ŠEĐOVÁ, Klára, Roman ŠVARŤÍČEK a Zuzana ŠALAMOUNOVÁ. *Komunikace ve školní třídě*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 293 s. Neuveden. ISBN 978-80-262-0085-7.
- FISHER, Robert. *Učíme děti myslet a učit se: praktický průvodce strategiemi vyučování*. Translated by Karel Balcar. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. 172 s. ISBN 9788026200437.
- *Psychologie pro učitele*. Edited by Jan Čáp - Jiří Mareš. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.
- GAVORA, Peter. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. 165 s. ISBN 80-7315-104-9.
- MAREŠ, Jiří. *Styly učení žáků a studentů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998. 239 s. ISBN 80-7178-246-7.
- GAVORA, Peter. *Žiak a text*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. ISBN 80-08-00333-2.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro a Jiří MAREŠ. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-21854-7.